

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK LL Ч. 63. Джерзі Сіті, Н. Дж., п'ятниця, 2-го квітня 1943. No. 63. Jersey City, N. J., Friday, April 2, 1943. VOL. LL

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода“: BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BERgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЕЛМЕР ДЕЙВИС ЗАПОВІДАЄ ІНВАЗІЮ ЄВРОПИ В 1943 РОЦІ

ВАШИНГТОН. — Не зважаючи на те, що Елмер Дейвис, голова Бюро Воєнних Інформацій, висказав, як він каже, тільки „особисту оцінку“ в справі інвазії Європи то проте, з огляду на його становище, газетарі вважають це важною новинкою, коли така особа заповідає, що є можливості, що така інвазія наступить ще в 1943 році. Дейвис зв'язав це, як легко догадатись, у зв'язку з воєнними подіями в Тунісі, Казав, що так виглядає, що армія ген. Ромеля буде розторощена, або зведена до такого стану, що буде майже нерухома, а це означає, що Аліанти матимуть час розпочати інвазію Європи ще цього року в такому часі, коли ще матимуть добру для таких операцій погоду. Дейвис додав, що як хто хоче знати щось більше і певніше, хай питає воєнних стратегів.

В ІТАЛІ ВЕЛИКЕ НЕРВОНЕ НАПРУЖЕННЯ.

ВАШИНГТОН. — Ніхто так добре не здає собі справи з воєнних подій в Тунісі як італійський нарід. Це є не тяжко, бож сам уряд нагадує йому важке положення, повідомляючи його, що як тільки зачнетися інвазія Італії, так всюди заіснує воєнний стан. Аліанти слідкують за тим нервовим станом і італійців, бо це дуже важке. Воно вказує, що італійський нарід уже довго не витримає ось такого нервового напруження, а тому й не зможе ставити опору, як на його землі появляться війська Аліантів.

ВРОЖІ СУБМАРИНИ ВСЕ ЩЕ ЗАГРОЗОЮ.

ВАШИНГТОН. — Урядово стверджують, що коли іде про втрати через напади ворожих субмарин, то вони були цього року в березні менші ніж минулого року в тому самому місяці. Є отже поліпшення, але небезпека з боку тих субмарин ще далі поважає.

БУДЕ ПОДАТКОВИЙ КОМПРОМІС.

ВАШИНГТОН. — В палаті репрезентантів повалено податкові проекти Румля та інші, а тепер приходять до переконання, що такі більшість послів є за плачення податку таким способом, щоби платити податок при одержуванні платень. А це означає, що такі треба вернути до тої думки, що є у відкинутих проектах, і поставити ще один законопроект, що був би компромісовий.

СПРОВАДЖУЮТЬ НА ФАРМИ РОБІТНИКІВ З ДЖЕМЕЙКИ І БАГАМИ.

ВАШИНГТОН. — Щоби прийти фермерам з помічю щодо робучих сил, уряд прийняв спровадити певну кількість нігеських робітників з Джемейки і Багамських островів, що булиб ужиті для фермерських робіт. Перший транспорт уже прибув до Флориди. Мексико повідомило, що може доставити Злученим Державам 50,000 робітників.

ОТ СОБИ РАЗ БУДЖЕТ!

НЬО ЙОРК. — Місто Нью Йорк виставило річний бюджет, що був би відповідний хіба для якої держави в Європі. Він виносить \$753,071,123.40. З бюджетом іде вкупі збільшений податок на нерухомості.

М'ЯСНА КРИЗА В НЬО ЙОРКУ.

ВАШИНГТОН. — Беручи під увагу м'ясу кризу в Нью Йорку Адміністратор Цін заявив, що буде знесена на час кризи м'ясна квота, призначена для Нью Йорку. Та м'ясари кажуть, що з цього багато користі не буде, бо до Нью Йорку взагалі довозять мало м'яса. Урядові чинники знову подають, що це переходовий стан, спричинений тим, що публіка накупила перед пайкуванням багато м'яса і тим спричинила кризу.

НАЙВАЖНІШІ ПРОБЛЕМИ ПРИЙДУТЬ ПО ВІЙНІ.

НЬО ЙОРК. — Такої думки, оскільки іде про Злучені Держави, є д-р Гері Вудбурн Чейз з Нью Йорк Університі, бо саме про те говорив при роздачі дипломів студентам, що стали лікарями. Казав, що це будуть такі тяжкі проблеми, яких ще Америка ніколи не мала до розв'язування. І тому взивав молодих лікарів, щоби попри свій фах вчилися пізнавати інші проблеми, загально-державної натури, які треба буде по війні розв'язувати.

ТАЙНІ НАРАДИ ЩОДО ПОВОЄННИХ СПРАВ.

ВАШИНГТОН. — В сенаті є сім резолюцій, що відносяться до різних повоєнних справ, які обіймають замирення цілого світа та ту участь, яку в тому малиб відіграти Злучені Держави. Над тим усім радитиме тайно підкомітет, на чолі якої стоїть сенатор Конелі.

АМЕРИКАНСЬКІ ІНВЕСТИЦІЇ ПІД КОНТРОЛЕЮ.

САНТІЯГО. — Віцепрезидент Генрі А. Волес заявив кореспондентам, що американські інвестиції в підприємствах держав Полуднєвої Америки повинні бути під контролею „міжнародної ради“, а який булб представники департаменту стейту, скарбу, і внутрішніх справ.

Заки Кампанія в Тунісі Буде Виграна, Треба Буде це Багато Дечого Доконати

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт обговорював у Білому Домі воєнне положення з членами, що входять в склад Пасифічної Воєнної Ради. В першу чергу говорив про воєнні події в Тунісі, а далі на Алевтських островах, як і в інших частинах земської кулі. Лейтом МекКарті, канадський посол, заявив по конференції, що він вірить з слів президента таке вражіння, коли іде про Туніс, що президент глядить на воєнні операції Аліантів у Тунісі з оптимізмом, але остерігає, що ще треба великих діл, заки та кампанія скінчиться повною нашою перемогою.

ЗАВАЖУВАТИМЕ АМЕРИКАНСЬКА МАРИНАРКА

НЬО ЙОРК. — Френк Накс, секретар війни, промовляючи до 980 новоіменованих резервових кадетів, призначених до служби в маринарці, підкреслив, що тепер резервові творитимуть 90% офіцерського стану. Воєнні американські кораблі, що зводитимуть тепер боротьбу, казав секретар, матимуть тільки 10% активних офіцерів. Решта — резервові. Тим хотів секретар відзначити, які важкі обов'язки спадають на резервових офіцерів, тим більше, що як ще ніколи в історії, морська активність заважуватиме у цій війні на вигрі. Це є „морська війна“, казав секретар, у ще більшому розмірі ніж це було колинебудь інде в цілій історії воєн. Ще додав, що ще ніколи люди, що носять військовий уніформ, не мали нагоди боротись за такі високі й дорогі людству ідеали, як це є у цій війні.

ІДЕН ПОТВЕРДИВ З'ЯВУ РУЗВЕЛТА

ОТАВА (Канада). — Антоні Іден, британський міністер заграничних справ, заявив кореспондентам, що він вповні погоджується з заявою президента Рузвелта, що їхні конференції були в 95% успішними. Іден дуже хвалив розмах американської промисловості.

МАДАМ ЧЯНГ КАЙ-ШЕК ДАЛІ ЗБИВАЄ ТРИУМФИ

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Ціле місто, як пишуть кореспонденти, пропадає за мадам Чянг Кай-шек, яка взяла усіх „штурмом“. На слова мейора міста, що згадав за те, як це місто зістало відбудоване на протязі 25 років, Чянг Кай-шек усміхнулась, бо це, як казала, дало їй надію, що й знищений Китай зможе відбудувати свої міста за такий час.

СВЯТКУВАТИМУТЬ УРОДИНИ ДЖЕФЕРСОНА

ВАШИНГТОН. — Не тільки в столиці, але в цілому краї ідуть великі приготування до святкування 200-літніх уродин Томи Джеферсона, що припадають на день 13. квітня.

Домагаються Очищення Де-Голістів

ЛОНДОН. — Прихильники генерала Жірода, французького цивільного й військового начальника в Північній Африці, домагаються від генерала Де Голя, начальника Воюючих Французів, очищення своєї групи зо загально відомих прихильників фашизму, передовсім ноторичних „кагулярів“.

НАЦІСТИЧНА КАМПАНІЯ ПРОТИ ФРАНЦУЗЬКИХ ЖИДІВ

ЛОНДОН. — На зборах британської секції Світового Жидівського Конгресу описував один жидівський утікач нацистичну систему „смертельних конвоїв“, при допомозі котрої стягається жидів у концентраційні табори, а потім висилається в різні місця в східній Європі, де вони пропадають без сліду й пам'яті.

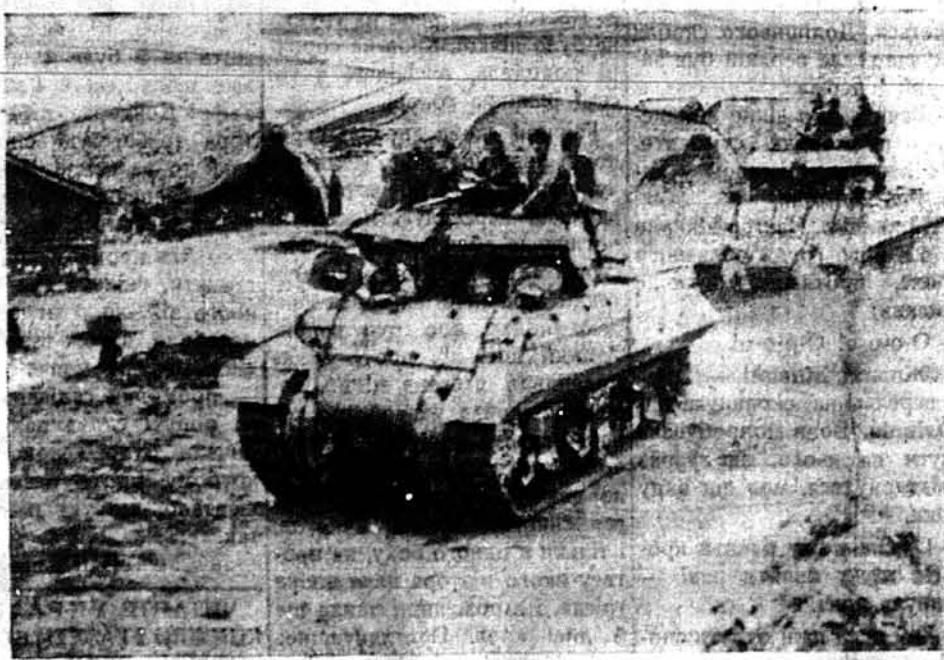
Останній „конвой“ того роду виїхав з Франції 20. лютого й мав 3,000 жидів.

НАЗИВАЮТЬ СТУКИ ЗАСТАРИЛОЮ ЗБРОЄЮ

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Легуни британської авіаційної служби називають ославлені колись німецькі літаки „Стука“ перестарілою зброєю. Передовсім в боях на пустиннях показалися вони непридатними. Через те й самі пілоти вживають їх шораз менше.

БРИТАЙСЬКІ „ВЕЙТРИ“ ПРОТИ КАСОВАННЯ „НАПИВКІВ“

ЛОНДОН. — У палаті громад британського парламенту внесено проект закону про скасування „напівків“, себто додаткових добровільних дарунків, які дають гості в ресторанах прислузі. Закон мав на цілі скасувати „типси“ як понижаючі для прислузи, але якраз організація прислузи виступила проти проекту. З переслухань заінтересованих показалося, що „вейтри“ воліють „типси“, ніж просту заплату, бо це дозволяє їм укривати свої приходи перед податковим урядом і — жінками.

ЗАГАНЯЮТЬ РОМЕЛЯ В ПАСТКУ.—Американські дозв. „М-10“ ідуть на фронт у Тунісі й по дорозі минають арабську фарму. Такі великанські машини відіграли в африканській кампанії велику роль.

ДАЛІ ЖЕНУТЬ РОМЕЛЯ В ТУНІСІ

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Восьма британська армія, перебравшись через вузьку прагалину Габесу, погнала далі війська Ромеля на північ і заняла по дорозі Метулю й Удфер та очистила з ворожих військ три провали.

Рівночасно американські війська натискали відступаючі сили Ромеля із заходу, з баз коло Гафси та Ель Гетару. Американські війська видно стараються получити як найскорше з британськими.

Далі на полудні від них французькі війська оточують Кебілі, а інші французькі відділи, на північ від американських, відбивають ворожі атаки на Пішон і Усельтію.

Берлінське радіо говорило теж про британську офензиву на Меджес-ель-Баб, на дорозі до Тунісу. На найдалішій півночі британські й французькі відділи захопили Седженане на дорозі до Бізерти.

МАРОКАНСЬКІ ВІЙСЬКА ГРАЮТЬ РОЛЮ В ВІЙНІ. ГОЛОВНА КВАТИРА ПЕРШОЇ БРИТАЙСЬКОЇ АРМІЇ В ТУНІСІ.

— Мароканські війська взяли участь у боях проти німців. Вони стоять на правому крилі першої британської армії, що захопила Седженане на дорозі до Бізерти.

ПОСИЛАЮТЬ ФРАНЦУЗЬКІ КОРАБЛІ НА ПОМІЧ РОМЕЛЮ.

ЛОНДОН. — Німецька команда флоту видала приказ всім французьким кораблям у портах на Середземному морю нимкорше приспособитися до подорожі й вибратися до Генуї, Спеції або сицилійських портів. Догадуються, що німці приготувались до евакуації військ Ромеля з Африки.

Діткнені приказом кораблі мають разом 370,000 тонажу. Вони мають німецьких офіцерів і італійську службу, бо всі заходи німці дістали французькі морські дозвіли.

ЗАТОПИЛИ 6 КОРАБЛІ ОСИ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРЮ.

ЛОНДОН. — Чотири британські субмарини, що ділають проти ворожих комунікаційних ліній почерез Середземне Море, затопили 6 ворожих кораблів, ушкодили поважно чотири й знищили більше число менших кораблів.

Ще одна субмарина висадила при допомозі торпеди вже давніше ушкоджений ворожий корабель, що стояв в одному італійському порті на Карібському морю.

Один з кораблів мав великий тонаж і був повний провіантів і амуніції.

ВІСЬ ДОМАГАЄТЬСЯ 100,000 ФРАНЦУЗІВ ДЛЯ ФОРТИФІКАЦІЇ ІТАЛІЇ.

ЛОНДОН. — Німецька окупаційна влада зажадала від Франції висилки додаткових 100,000 французьких робітників на роботи коло фортифікацій вздовж побереж Середземного моря.

Італія оповістила декрет про створення машини для негайного заведення загального воєнного стану.

ВЕЛИКИЙ ВИБУХ У НЕАПОЛЮ.

БЕРН. — Останньої неділі сполудня сківся великий вибух магазину амуніції в порті Неаполю. Вибух завалив багато домів та вбив принаймні 400 осіб і покалічив 2,000.

Римський комунікат подав число вбитих на 79, а ранених на 1,179. Приватні жерела подають, що це число відноситься тільки до військових, що загинули в найближчій околиці вибуху.

Італійський уряд почав розслід над причинами вибуху; ходять чутки, що в околиці Неаполю появилися британські й американські вояки.

АМЕРИКАНЦІ БЮТЬ ПО РОТЕРДАМІ.

ЛОНДОН. — Американські бомбовики доконали в середу великого рейду на Роттердам, у Голляндії. Був це дев'ятий американський рейд цього місяця. Втрачено в ньому тільки один літак. Спільний британсько-американський комунікат каже, що шлюлю бомбардування з літаків були корабельні доки на 16 миль довгим морським фронті Роттердаму.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ПОЧИНАЄ ОФЕНЗИВУ НА КАВКАЗІ.

ЛОНДОН. — Почавши новий наступ через болотистий терен вздовж ріки Кубані, на Кавказі, червона армія захопила важну німецьку базу під Новоросійськом. По 11 миль довгому наступі болотистими околицями вона добула Анастасівськ. Офензиву почато на Кубані тому, бо з усею східного фронту тільки там почали вже висихати болота.

БЕРЛІН ХВАЛИТЬСЯ НОВИМИ ЗАТОВДЕННЯМИ.

БЕРН. — Німецький комунікат каже, що німецькі субмарини затопили на північному й центральному Атлантику та на Середземному морю ще більше аліантських кораблів на загальну суму 103,500 тон. Націсти називають це поважним ударом по аліантах.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакції не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Протест проти Політичного Вбивства

Осуд розстрілу двох польських жидівських соціалістів більшовицьким урядом, що його винесло велике віче в ньюорській салі Мекка Темпел у минулий вівторок, певно не є подією, яку советський уряд може збути махненнями руки.

Не можна теж віча збути як зборища скрайних консерватів, загорілих ворогів комунізму, чи советської Росії. Не можна навіть сказати, що це було віче апізерів, ізоляціоністів, прихильників Гітлера, або Мусоліні, нацизму або фашизму, бо передовими людьми на вічу були люди, відомі з явної ворожнечі до цих усіх рухів.

Одинокий аргумент, який вороги віча могли підняти, це той, що мовляв протест проти советського союзу у даний мент розбиває воєнну єдність Об'єднаних Держав. Проти цього аргументу одначе на вічу піднесено досить аргументів.

Між цими засадами є засади політичної свободи, проти якої найтяжчим ударом є політичне вбивство, себто карання людини за його політичні переконання. Такої засади не признає демократія. Коли в американській демократії трапився був випадок політичного вбивства, засуд смерті проти Сакка й Ванцетті, то проти цього протестували всі справжні демократи.

Можемо надіятися, що повага протесту організованого юніонного робітництва Америки заставить советський уряд перевести ревізію своєї поведінки супроти людей, які не годяться з офіційною комуністичною політикою. Поки це не наступить, між світовим робітничим рухом і советським урядом будуть постійні конфлікти.

Наближається Година Визволення

Те, що діється тепер на воєнному фронті в Тунісі, не є звичайною хвилевою воєнною перемогою противника у тій чи іншій битві. А це тому, бо за тим, що діється на тому фронті, слідкують поневолені „вісю" народи з далеко більшими напруженнями, ніж за іншими воєнними сутичками.

Це замітне, що в часі, коли перемагаємо ворогів, британський прем'єр, що не раз у таких часах виголошував оптимістичні промови, тепер перевертає нас раз-у-раз перед надмірним оптимізмом і далі згадує про нові жертви, що їх треба буде понести навіть у самій Африці, заки покаяється ворога.

Та замітне теж і те, що те, що реалістичне думання, хоч яке розумне й оправдане, саме через свій реалізм додає віри, що буде краще, як заповідає сам Чорчл.

Всі знаємо, що як тільки президент Рузвельт говорить про

Галичини нищила українське культурне життя в Галичині й насаджувала московське православ'я.

Революція 1917 року та її наслідки для українського народу.

Революція в Росії завдала болючий удар російській праці в Україні, започаткованій ще Петром I. Головні філіри російського імперіалізму — цар та православ'я — зісталиськомпромітовані й упали; Росія розлетілася на низку національних держав; здалося, що навіть зачали відживати навіть цілком призабуті самостійницькі стремління таких вже змосковщених провінцій як Донських Козаків.

Всех таки здобутки національної революції в Україні в роках 1917/1921 були надто великі, щоби нова російська червона влада в Україні могла їх злегковажити та повернути до такого передопотопового єдинонеділства, яке ще тут то там можна знайти серед російських єдинонеділців в Америці.

Політичний testament царя Петра I супроти України, виконуваний царями впродовж 200 літ, нова червона влада виконує до йоти. Наділі й вона не знає українського народу окремим народом з правом на власне державне життя, з правом господарити своєю землею, розвивати власну національну культуру.

Коби тільки сталося це якнайскорше... Та це є не тільки нашим бажанням і бажанням поневоленних народів, але в першу чергу — наших воєвків на фронті.

Перед світом говориться про „визволення західних українців", а наділі йде про винищення українського національного духа, української національної культури й на тому закату української землі.

Комунізм у вихованні та житті має на цілі викинути з душі українця привязання до всього, що дійсно українське, що зв'язане з дійсною традицією українського народу, з свободолюбним минулим, а зате має переконати всіх про абсолютну спільність українця з одним советським (розумій російським) народом.

Чим для більшовиків Шевченко та Франко?

Шевченко це великий поет, кажуть більшовики, та навіть ставлять йому пам'ятники. Чому так роблять? Тому, що Шевченко надто врівняв глибоко у ціле життя українського народу, прямо лоборювати його почитання булоб непрямо, тому з того Шевченка зробили більшовики не борця за волю України, який він був, а тільки убрали його в червоні шаравари та роблять з нього різуну панів, клясового борця.

Те саме з Франком. Для них Франко не автор ліси: „Не пора, не пора москалеві, ляхоу служити", то не Мойсей, що хотів вивести український народ з московської та польської неволі; з Франка зробили воїна провідника робітничих заворушень і ніщо більше. Чому? З тої самої причини, що й в Шевченка. Не можна тих геніїв, що так могутньо значилися в самостійницькій житті України, цілком забаронити; зате треба їх духове обличчя викривити, обезобразити й вдавати, що їх почитається.

Цілком певно, що Шевченко і Франко були також борці за соціальне визволення українського народу, бо боротьба за соціальне визволення українського народу це очевидна черта кожного правдивого українського патріота. Натомість червоні москалі зробили з них тільки соціальних борців, дарма, що Шевченко та Франко розуміли, що не сягне український народ соціальної волі, коли в Україні пануватиме чужинець — москаль чи поляк.

Не могли більшовики до української революції 1917 року, по власній демократичній державі українського народу, повернути до такої неосторожної політики як забаронити українську школу, українську мову, українську мову ще на Україні є, тільки її треба було наблизити до московської мови так, щоби ті рішничі були невеликі. Звідси то й українських мовознавців, авторів словників обвинувачували за „протиреволюцію".

Траба було в „Українській Державі" вести обовязкову другу урядову мову, російську мову в уряді, в школі, що в практиці значить дати чужій московській мові у цілому публічному житті повну перевагу. Людина, яка вже в часі теперішньої війни повернула слід більшовиків — з тої то „Української Держави" — оповідала, що у Києві, столиці „Української Держави", люди бояться публічно говорити українською мовою. Не говорючи вже про уряд, де вселадно панує московська мова. Не говорити вже про саму комуністичну партію в Україні, чи про юні; там вже нині не треба української мови. Не сумніваюся й на хвилину, що навіть це толерування української мови та назви того краю Україна є тимчасове й по тій війні, за літ десять, двацять, якщо Україна не стане незалежною, поверне знов як було за царату вселадне та єдине панування російської мови.

Червона влада стала знов перед тим самим питанням, що й царат, що поза межами російської держави існує український народ, що всеж таки може це плекати українську національну культуру іншу від більшовицького взору на Східній Україні. Безперечно, що Західна Україна не мала тої свободи під Польщею, що її мала під Австрією, але всеж таки Польща не мала інтересу засаджувати тут російської ідеології, вона вела свою власну політику польонізації. Тому для російського червоного уряду стало категоричним догматом державної політики — дістати й тих українців в свої руки. Зовсім так, як писав Шевченко: „все навчимо, тільки дайте себе в руки взяти".

Нащо червоним росіянам Західної України?

Червона влада стала знов перед тим самим питанням, що й царат, що поза межами російської держави існує український народ, що всеж таки може це плекати українську національну культуру іншу від більшовицького взору на Східній Україні. Безперечно, що Західна Україна не мала тої свободи під Польщею, що її мала під Австрією, але всеж таки Польща не мала інтересу засаджувати тут російської ідеології, вона вела свою власну політику польонізації. Тому для російського червоного уряду стало категоричним догматом державної політики — дістати й тих українців в свої руки. Зовсім так, як писав Шевченко: „все навчимо, тільки дайте себе в руки взяти".

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, ЙОГО СУСІДИ ТА СВІТ ДЕМОКРАТІЇ

ІІ. На що царській Росії була потрібна Західна Україна?

Найбільшим клопотом царської Росії перед першою світовою війною було це, що частина українського народу жила в Австрії, поза межами Росії, та що там українське національне життя могло де-що свобідніше розвиватися.

Перша світова війна поміж Австрією та її союзниками з одного боку та Росією та її союзниками з другого, вибухла теж і через українське питання у Східній Галичині. Росії дуже на тім залежало, щоби дістати у свої руки й галицьких українців та й тут задати українське національне життя як на східній Україні. Це була правдива ціль „собирання русских земель". Тим вияснюється цей поспіх, з яким Росія 1914/1915 по окупації

війни не давала українцям українського університету у Львові не тільки через спротив поляків, але теж через дипломатичний натиск Росії, яка погрозувала Австрії війною, коли вона видасть західним українцям що легітиміцію повної модерної нації, якою є власні університети.

Правда, й туди старалася доходити російська пропаганда, старано підпирати грошеви-ми засобами; це вона витворила галицьке та закарпатське москвофільство, що вважало себе одним народом з москалями, одначе все таки це не сплинуло поступу українського народу на всіх ділянках національного життя. Нині це вже документально доказано, що Австрія до першої світової

садівника знов укололи її, мовшило.

— Ану, переконайтеся, чи справді вікно відчинене! — промовила вона, відкинувши силкуючись бути спокійною.

Садівник приступив до вікна, відсунув стору й попхнув вікно, щоб його відчинити. Показалося, що вікно не відчиняється. Долішнього скобля бракувало, але верхній був засунений і держав.

— Бачите, що вікно замкнене, — промовила сумовито, але з певним тріумфом у голосі пані Олімпія.

В тій хвилі о. Нестор відкрив очі, а з його груди роздалося глибоке, протяжне, боліще стогнання.

— О-о-о-о! О-о-о-о! — Живий! Живий! — знов, мов перелякана, скрикнула пані Олімпія. „Вона попробувала глянути на нього, але зараз же відвернулася, мов від виду гадюки.

— Ох, не могу бачити крові! Не могу бачити ран! — скрикнула вона.

— Хай ясна пані будуть спокійні, — мовила Ганка, котра тим часом промила чоло й дивилася на нього, але не в ліжку.

— Води, Параска! Води подай! — крикнула Ганка, котра славилася у селі тим, що вміла „давати раду" у випадках наглої й тяжкої слабости.

— А я би радий зараз післати по війта й жандармів, — мовив садівник, роззираючись лю покою й передпокою. — Оште вікно в передпокою отворене, туди міг увійти лийхий чоловік, пек би йому було!

— Алеж хворого чоловіка треба рятувати! — скрикнула Ганка, і при допомозі Параски почала обмивати голову о. Нестора і тверзати його.

— От іще люди! Якого страху мені завдали! Розбіжники! Убитий! Бог знає, що видумали! А то простісінька річ: о. Нестор уночі впав із ліжка та й об щось тверде вдарився головою. Це з ним уже пару разів траплялося, тільки що досі ніколи так не розкалічився. Ну, та це ще нічого такого страшного. Кілька день полежить та й буде здоров. А ви вже зараз і війта, і жандармів! Тьфу! Доктора... хіба що доктор треба буде спровадити, та й то не конче. Рана зовсім не небезпечна. Потовкся трохи, закрівався, але то нічого.

— Але прошу ясної пані поглянути, скільки тут крові із нього зійшло. І молодогоб це ослабило, а тож старий чоловік. Доктора конче потрібно, — промовив садівник, котрого рішучі слова пані Олімпія почала було впокоювати, а котрому проте власне чуття шептало, що тут щось та не так.

— От іще люди! Якого страху мені завдали! Розбіжники! Убитий! Бог знає, що видумали! А то простісінька річ: о. Нестор уночі впав із ліжка та й об щось тверде вдарився головою. Це з ним уже пару разів траплялося, тільки що досі ніколи так не розкалічився. Ну, та це ще нічого такого страшного. Кілька день полежить та й буде здоров. А ви вже зараз і війта, і жандармів! Тьфу! Доктора... хіба що доктор треба буде спровадити, та й то не конче. Рана зовсім не небезпечна. Потовкся трохи, закрівався, але то нічого.

— Але прошу ясної пані поглянути, скільки тут крові із нього зійшло. І молодогоб це ослабило, а тож старий чоловік. Доктора конче потрібно, — промовив садівник, котрого рішучі слова пані Олімпія почала було впокоювати, а котрому проте власне чуття шептало, що тут щось та не так.

— От іще люди! Якого страху мені завдали! Розбіжники! Убитий! Бог знає, що видумали! А то простісінька річ: о. Нестор уночі впав із ліжка та й об щось тверде вдарився головою. Це з ним уже пару разів траплялося, тільки що досі ніколи так не розкалічився. Ну, та це ще нічого такого страшного. Кілька день полежить та й буде здоров. А ви вже зараз і війта, і жандармів! Тьфу! Доктора... хіба що доктор треба буде спровадити, та й то не конче. Рана зовсім не небезпечна. Потовкся трохи, закрівався, але то нічого.

— Але прошу ясної пані поглянути, скільки тут крові із нього зійшло. І молодогоб це ослабило, а тож старий чоловік. Доктора конче потрібно, — промовив садівник, котрого рішучі слова пані Олімпія почала було впокоювати, а котрому проте власне чуття шептало, що тут щось та не так.

— От іще люди! Якого страху мені завдали! Розбіжники! Убитий! Бог знає, що видумали! А то простісінька річ: о. Нестор уночі впав із ліжка та й об щось тверде вдарився головою. Це з ним уже пару разів траплялося, тільки що досі ніколи так не розкалічився. Ну, та це ще нічого такого страшного. Кілька день полежить та й буде здоров. А ви вже зараз і війта, і жандармів! Тьфу! Доктора... хіба що доктор треба буде спровадити, та й то не конче. Рана зовсім не небезпечна. Потовкся трохи, закрівався, але то нічого.

— Але прошу ясної пані поглянути, скільки тут крові із нього зійшло. І молодогоб це ослабило, а тож старий чоловік. Доктора конче потрібно, — промовив садівник, котрого рішучі слова пані Олімпія почала було впокоювати, а котрому проте власне чуття шептало, що тут щось та не так.

— От іще люди! Якого страху мені завдали! Розбіжники! Убитий! Бог знає, що видумали! А то простісінька річ: о. Нестор уночі впав із ліжка та й об щось тверде вдарився головою. Це з ним уже пару разів траплялося, тільки що досі ніколи так не розкалічився. Ну, та це ще нічого такого страшного. Кілька день полежить та й буде здоров. А ви вже зараз і війта, і жандармів! Тьфу! Доктора... хіба що доктор треба буде спровадити, та й то не конче. Рана зовсім не небезпечна. Потовкся трохи, закрівався, але то нічого.

— Але прошу ясної пані поглянути, скільки тут крові із нього зійшло. І молодогоб це ослабило, а тож старий чоловік. Доктора конче потрібно, — промовив садівник, котрого рішучі слова пані Олімпія почала було впокоювати, а котрому проте власне чуття шептало, що тут щось та не так.

ІВАН ФРАНКО Основи Суспільности Повість 69)

Та тут перервав її слова голосний окрик Ганки: — Прошу ясної пані! Її егомось живі! Її егомось ще дихають! — Господи! — скрикнула пані, та таким якимось голосом, відмінним від дотеперішнього, не то радісним, не то смертельно переляканим, що всім мов ножем у груди кольнуло.

Ганка тим часом припала до о. Нестора. Приклянувши на коліна, вона піднесла його голову з землі. Лице о. Нестора було страшенно бліде, чоло й волосся усе у крові, сорочка на груди також кривава. Він дихав, але очі його були замкнені, немов у глибокому сні. Зрештою, він був роздягнений, тільки в сорочці і штанах; ліжка було зняте, але на ньому не видно було слідів

(Дальше буде).

Петро Березин.

АМЕРИКАНСЬКІ ЖІНКИ У ВОЄННІЙ ІНДУСТРІЇ

(ОНА). — У Вашингтоні говориться, що в короткому часі воєнна індустрія в Злучених Державах матиме більше число жінок ніж чоловіків. Повернувшись з обідки по Америці газетарі кажуть, що американські жінки працюють при воєнному виробництві в такій великій кількості, що перед роком ніхто був би не повірив, що таке може бути. Дотепер приймали, що американська жінка не надається до фабричної праці, особливо в тяжкій промисловості. Жінки звичайно працювали при краєвстві й у фабриках полотна, але як зайшла потреба йти до праці деінде, то американська жінка в нічний час не відмовляється від такої роботи, яку давніше навіть вправному чоловікові було тяжко виконувати.

Зайдіть до першої лінійної фабрики, де виробляють воєнні речі, то переконаєтесь, що жінки працюють при сплюванні заліза (велдерні), оперують машинами, нитують тощо. Наставники оповідають, що жінкам тяжко було вложитися до праці, але як при-

вчалися виконувати її, то в багатьох випадках ліше справлялися як чоловіки. Жінки більш дбайливі і стараються виконувати дану річ так, як цього вимагає наставник.

Впевнившись, що жінки цілком можуть заступити у фабриках чоловіків, федеральні бюро праці встановили лістувати для жінок, яка переходить від військових до цивільних. В одній фабриці на середній заводі, яка виробляє мотори до воєнних аеропланів, на 25,000 робітників є 35 відсотків жінок. Управитель згаданого фабрики вівів, що до осені там буде працювати 40,000 робітників, а з того 60 відсотків жінок. Фабриканти говорять, що тепер тяжко дістати доброго робітника, бо всіх забирають до військової служби, а як мають причувати кепсько-го робітника, то воліють наняти до праці жінку, бо завважали, що жінка скорше дається навчити працювати на машині ніж деякі чоловіки. Кажуть, що дівчата, які донедавна додали на фермах корови, або продавали папюхи в п'ятнадцять-центових столах, нині так

вправно „ведуть“, що тільки досвідчений робітник може їм дорівняти. Бувши стенографки тепер вправляють складними машинами а хатні господині оперують такими делікатними інструментами, що тяжко повірити, якби чоловік сам не бачив.

Одній із робітниць минуло 47 літ і вона досі в фабриці ніколи не робила, а як причилася вставляти мотор до аероплану, то викінчує роботу краще ніж першокласний механік. Інша робітниця виробляє циліндри і кажуть, що робить сім штук більше ніж виробляв досвідчений на тій роботі чоловік.

Запитаний одним із журналістів, чому саме жінки ліше працюють у фабриці воєнного виробництва ніж чоловіки, у правитель відповів, що тому, бо майже кожна з них має при війську чоловіка, брата, нареченого, або когось з дальшої родини і тому власне вона не дивиться на годинник, чи вже прийшла пора на обід, або йти домі, але працює, щоби виробити якнайбільше воєнної машинерії чи амуніції. Наставники також вважали, що жінки робітниця не покидають праці перед часом і не оставляють машину брудною. Вони придержуються чистоти, уважають на своїх товаришок праці і тому нема стільки нещасливих випадків як з чоловіками.

Крім того, жінки є більш привязані до даної місцевості ніж чоловіки. Нанявшись до праці на фабриці, жінка старається виконувати поручену їй роботу якнайліше, бо не хоче, щоб її через кепське виконання відправили від праці. Чоловіки, особливо молоді, не дбають за такі речі. Як когось з них через недбалство відправлять з одної фабрики, він іде до іншої. Жінки не мають циганської вдачі і не люблять переходити з одного місця в інше так, як це роблять деякі чоловіки.

Кажуть, що найсильнішими робітницями є самотні дівчата. Фабриканти переконалися, що самотня дівчина не має гризоти в голові і всі її уваги звернена на те, що вона робить. Замужні жінки завше мають якісь домагання і не виконують праці так добре як самотні. Звичайно буває так, що дитина занедажує, або в родині щось не в порядку і жінка, замісць про роботу, думає про свої власні справи. Тому замужні робітниця не виконують стільки роботи як самотні. Буває так, що вони не являються на час до праці і між ними трапляється більше нещасливих випадків. Але тому, що це є річ зовсім природної, то як не можна до даної праці знайти самотній робітниця, фабрикант наймає замужню. Особливо тепер, коли ми мусимо виробляти багато воєнного знаряддя й амуніції не тільки для нашої американської армії, але й для армій наших союзників, кожна працездатна людина повинна знайти працю у воєнній індустрії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ І БІБЛІОТЕКА В СТЕМФОРДІ.

Останніми часами преса порушує важку справу: пише про Український Музей і Бібліотеку в Стемфорді, Конн.

Той Музей і Бібліотека є заложена і удержувана до сьогодні Українською Католицькою Дієцезією, зг. єпископом К. Богачевським. Та це не є тільки однієї людини чи організації справа, а всього українського загалу. Тому є нашим обов'язком подбати про те, щоби той Музей і бібліотека, які уже є, могли існувати, а також поширити їх та зібрати не тільки всі цінні і культурні цінності, які нищаться по організаціях, приватних людях, але також і зібрати гроші.

Значіння Музею і Бібліотеки є дуже велике. Через Музей ми можемо зацікавити американців з українською справою, українським життям і українськими визвольними змаганнями. Наше будуче покоління буде студіювати минуле, вчитися на наших помилках і продовжувати працю для визволення українського народу. Кожна інтелігентна людина повинна отже розуміти konieczність такої інституції.

Більшість музеїв, навіть у великих державах, існують через жертви одиниць.

Национальний Музей у Львові був зорганізований і удержуваний Митрополитом Шептицьким. Музей Визвольної Боротьби України в Празі повстав з жертв одиноких людей і піддержуваний ширшим загалом, як з Америки, так і зі старого краю.

В Європі, де люди бідні і не могли давати великих жертв, а проте такі інституції побудували і вдержували.

А тут ми в Америці живемо в такій багатій економічній обстановці, крім цього тепер не збираємо на допомогу Рідному Краєві, як то було колись. Тому легко можемо дати п'ятку чи десятку на таку велику справу як Музей і Бібліотека в Стемфорді, Конн.

Вдержувати Музей і Бібліотеку справа тяжка. Треба гроша, треба матеріалів, треба людей до праці і удержання будинку. Все то вимагає часу, гроша і праці без кінця. Добрі початки у тому ділі є вже зроблені. А тепер зберім троха гроша і матеріалу і упорядкуймо те, що вже добрими людьми започатковано і зібране та є в Музею.

У Стемфорді ведеться праця не для одиниць, а тільки для всього українського загалу. І наш обов'язок піти їм з допомогою, щоби розбудувати ту інституцію, а час покаже, чи робити після цього.

Час летить і великі цінності марнуються по хатах, по шафах різних інституцій на радість мишам. Тому залишми дальші плани, а замісць цього станьмо якнайскорше в раді тих, що цю справу доро-

жать. Як пишу, так і пишу: старайтеся допомогти чим можете тій інституції.

Катерина Лисюк.

What You Buy With WAR BONDS

Cruising at tremendous speed America's PT-Boat fleet is sniping with excellent results at Hirohito's navy in South Pacific waters. These powerful little boats are being manufactured at many cities throughout America and racing down our inland waterways to the sea. They are termed "expensables" but they pack almost half the wallop of a full-sized destroyer and cost only a fraction as much.

Built sturdily from 60 to 110 feet long, carrying four torpedoes, machine guns, depth charges and smoke screen apparatus, they cost up to \$400,000. Your increased purchase of War Bonds helps pay for them. Buy more War Bonds every payday. "You've Done Your Bit—Now Do Your Best." U. S. Treasury Department

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, віл. 234, повідомляє всіх своїх членів, що квартальні збори відбуваються в суботу ввечір, 3 квітня 1943, в У. Н. Домі, 214-216 Fulton St. Просимо всіх членів конечно прийти на збори, бо є багато важких справ до погодження. — За уряд: Пандо Станко, пресд.: Лія Плат, кас.: Стефан Могіла, фін. секр.

Д-р ВОЛОД. ГАЩИЦЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ
І АКУШЕР
690 S. 19 ST., NEWARK, N. J.
Tel.: Essex 3-5086
Урахові години: Віл 1 до 3 попол.; від 6 до 8 ввечір.
В неділі згідно з умовою.

БОЛІНІТ

Рані на ногах, опухлі ноги, набряклі жвані, болісні ноги, флебіт (запалення жил), нудючі або болісні коліна чи кісточки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.

Лікує згрубіння літок і котників.
Офісові години: щоденно від 1 до 6 ввечір, в понеділки і четверги від 1. до 3:30 ввечір, Нема урядових годин у неділі.

Dr. L. A. BENLA
320 W. 86 St., New York City
Близько Бродвею.
ЄВРОПЕЙСЬКА СПЕЦІАЛІСТ.

ПРИСТУПНІ ЦІНИ
В таких часах, як тепер, мало хто може не зважати на справу коштів. Це є одинока причина, чому ми кладемо такий натиск на наші приступні ціни. Якість нашої услуги поборює всяку конкуренцію; наші ціни є такі низькі, що безумовно кожна родина є здивована і вдячна.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FURNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: BERgen 4-5989 Phone: BAYonne 3-0565

ФАРМИ
НА
ПРОДАЖ
14-АКРОВА ФАРМА.
Дім з 6 кімнат, гараж, барна і курки. 1 корова, 1 кінь, 1 безрого і кури. Всі фермерські машини, 2 кершії, земля добра і урожайна. Пишіть в англійській мові до:
KUZMA SUSEK,
Box 12, Central Village, Conn.

ПРОДАЮ
ДОМИ, ФАРМИ, РЕСТОРАНИ,
САДУНИ, БУЧЕРНІ, ГРОСЕРНІ
в різного роду бізнеси.
Погоджують нотаріальні справи.
Продаю різного роду аскурацію
PETER BARTKIW
Real Estate & Insurance Broker
Notary Public
309 E. 14. St., New York, N. Y.
Phone AL 4-8254

ДАРМ! ДЛЯ СКОРОЇ ПЛЪГНІ І ПОМОЧІ В БОЛЮ
РЕВМАТИЗМУ
ВАПНІННЯ ЖИЛ
НЕВРАЛЬГІ
Якщо Ви ще ніколи не вживали РОСЕ табачок просимо Вас їх спробувати — нашим коштом. Позвольте вислати Вам повну пакуку—вживайте 24 таблички ДАРМ, якщо вони не дадуть Вам скорої плъгні і Ви не будете вповні вдоволені з висланою та дешевою ціною цієї пакуки, зверніть не журити часті і Ви не будете нам нічого повинні. ВІДЧИНІМ ВВАЖАТИМЕ ЛЕНЬ, КОТРОГО ВИ ВИСЛАЛИ ПО ЦІ ДАРОВАНІ ТАБЛИЧКИ. Не посилайте грошей лиш Ваше ім'я і адресу до:
ROSSE PRODUCTS CO., Dept. O-19
2708 W. Fairwell Ave. Chicago, Ill.

Даром пробка ЗІЛІЯ
МІЛЕРТОН LAXATIVE
Тепер є небувала нагода для всіх, що терплять на домагання шлунока й випробували коштовні ліки й зела, а не мали полегші. Тим усім поручаємо спробувати даром Зела Мілертон, котрих не заперується ні варити, а споживається в натуральній формі. По життій пробі переконаєтесь, як скрутно ділять в домаганнях таких, як кванс шлунока, газ, нестерпність, запір, брак апетиту, блас голови і інші домагання, котрі походять зо злого травлення. Щоби переконаєтесь, пишіть не пробку.
Спеціальна Оферта по знижених цінах.
|| \$1.00 за 1 коробку Мілертону
|| \$1.50 за 2 коробки Мілертону
|| \$2.00 за 3 коробки Мілертону
Питайте за зіллям Мілертон у вашій сусідній аптеці, а як там його не мають, то пишіть до:
J. S. MILLER, Inc., Dept. U.,
P. O. BOX 628, NEWARK, N. J.
Single package not sent C.O.D.
Small postage stamps acceptable.
Ці ціни важні лише при замовленні просто з головного офісу.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ
ПОТРЕБНО ФАБРИЧНИХ РОБІТНИКІВ, постійна праця. Початкова платія 60 ц. на годину. П'ятнадцять годин на тиждень. Пересичний тижневий зарібок окло \$33.00.
BRITEX MFG CO.
Jacobus Ave., Tompkins Terminal, South Kearney, N. J.
Телефонуйте за інформацією і до-роговодимо до фабрики, або спеціальним позначеним стріч.
Tel. Market 2-7786.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.
\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
і вище
ОБСЛУГЕМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МІРОН ПІТВИН І СІН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
зарядку погребам по ціні так низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАІКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7681

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІО І ОКОЛИЦІ
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2566
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 185 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEtrose 6-5577

УВАГА! КВІНС ПЛАЗА, ЛОНГ АЙЛЕНД, Н. Й., І ОКОЛИЦІ!
УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ПАРОХІЯ СВ. ПОКРОВИ
4045 — 29-та вулиця в Квінс Пласа, Л. Ай., подає до відома, що
В НЕДІЛЮ, 4. КВІТНЯ (APRIL 4, 1943)
зараз по Службі Божій відбудуться
СПІЛЬНІ НАРАДИ
В СПРАВІ КУПНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ.
Просимо всіх парохіян прийти численно на цю важку нараду.
Комітет Парохії і настоятель о. Павло Гадуць.

УВАГА! ДІТРОЙТ І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
СТАРАННЯМ ТОВ. УКРАЇНСЬКИХ АБСОЛВЕНТІВ
буде показана
УКРАЇНСЬКА ФІЛЬМА З ГАЩИЦИНИ
В УКР. НАРОДНИМ ДОМІ ПРИ МАРТИНІ І МІШІГАН
В НЕДІЛЮ, 4. КВІТНЯ (APRIL 4, 1943)
в годині 2:30 пообіді.
Цю фільму знімав д-р Янів на рідних землях перед війною. На фільмі побачите старшого Митрополита Шептицького, Св. Юр та інші інституції та установи в Гащичині. Розкоши старинного Гащича, Українські пластуни та селяни і багато інших цікавих картин, як також і рідні міста Європи і канадійські гори в кольорах. Громадяни, це остання нагода побачити цю фільму. Приходіть громадно — Вступ вільний.

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ
Гарні картки в книжковій формі з віршами і з конвертами, ціна: 5 центів одна.
Уживайте купон, котрий тут подаємо:
Пробу мені прислати карток книжкових, на що залучаю \$
Назвице
Число і улицы
Місцевість і стейт
На С. О. Д. не висилаємо. Палежитість можна посилати поштовими марками.
"СВОБОДА"
81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ТАРЗАН, ч. 743. Револьвери проти спис.

Рейдери кинулися гурмою вперед, певні перемоги своєї палючої зброї.

Тепер Тексаська бабка, добре обнакомлена з револьвером, вистрілила наосліп.

На команду Тарзана інші кинули своїми камінними списами.

Два рейдери ввали, а інші посунули вперед.